

Rekurze

Jiří Zacpal

KATEDRA INFORMATIKY
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

KMI/ZPP1 Základy programování v Pythonu 1

2. úkol (řešení do 12.12.2022)

Vytvořte datovou strukturu pro uložení informací o skupině osob. O každé osobě budete ukládat tyto informace: jméno, příjmení, adresa bydliště, datum narození, telefon a e-mail. Napište tyto funkce:

`vytvor_osobu(jmeno, prijmeni, adresa, den, mesic, rok, telefon, email)`

- která vytvoří a vrátí novou osobu.

`vloz(s, o)`

- která vloží osobu o do seznamu s.

`najdi_osobu(kde, co, s)`

- která vrátí True pokud v seznamu s existuje osoba podle zadaných parametrů: v proměnné zadané parametrem kde (jméno, příjmení, adresa, email, telefon), obsahuje řetězec, zadaný parametrem co.

`nejmladsi(s)`

- která vrátí nejmladší osobu ze seznamu osob.

`tisk_osoby(o)`

- která vytiskne osobu o.

`tisk(s)`

- která vytiskne osoby ze seznamu s.

2. úkol

Všechny funkce otestujte v tomto kódu:

```
seznam_osob=[]
o1 = vytvor_osobu("Alice", "Pokorna", "Holicka 62", 2, 1, 1992, "214 145 478", "alice.pokorna@email.cz")
o2 = vytvor_osobu("Pavel", "Novak", "tr. 17 listopadu 24", 13, 1, 1992, "654 784 478", "pavel.novak@seznam.cz")
o3 = vytvor_osobu("Ales", "Maly", "Holicka 62", 6, 5, 1989, "772 847 457", "ales.maly@upol.cz")
vloz(seznam_osob, o1)
vloz(seznam_osob, o2)
vloz(seznam_osob, o3)
tisk(seznam_osob)

if (najdi_osobu("jmeno", "Alice", seznam_osob)):
    print("Alice nalezena.\n")
else:
    print("Alice nenalezena.\n")

if (najdi_osobu("prijmeni", "Novotny", seznam_osob)):
    print("Novotny nalezen.\n")
else:
    print("Novotny nenalezen.\n")

o = nejmladsi(seznam_osob)
print("Nejmladsi osobou v seznamu je ", tisk_osoby(o))
```

Volání funkce

- Již víme, že z těla uživatelské funkce můžeme volat jinou uživatelskou funkci. To se například děje v následujícím programu počítajícím součet čtverců dvou čísel:

```
def ctverec (x):  
    return x*x
```

```
def soucet_ctvercu(x,y):  
    return ctverec(x)+ctverec(y)
```

- Vidíme, jak se dvakrát při volání funkce `soucet_ctvercu` volala funkce `ctverec`.
- Volání uživatelské funkce při vykonávání uživatelské funkce se nazývá **zanořené**.
- Můžeme také mluvit o úrovni zanoření:
 - **úroveň jedna** - volání uživatelské funkce z globálního prostředí,
 - **vyšší úroveň** - volání uživatelské funkce v rámci vykonávání těla uživatelské funkce má o jedna větší úroveň než její volání.
- Například volání `square` v rámci `soucet_ctvercu` vyhodnocení výrazu `soucet_ctvercu(3, 2)` má úroveň zanoření dva.
- Jistě si dokážete představit program, jehož vykonávání by probíhalo v úrovni zanoření tři.

Příklad

- Napišme si funkci pro výpočet faktoriálu pro číslo n:

```
def faktorial(n):  
    f=1  
    for i in range(1,n+1):  
        f*=i  
    return f
```

Příklad

- Pro výpočet faktoriálu existuje předpis:

$$0! = 1$$
$$\forall n \geq 1: n! = n \cdot (n - 1)!$$

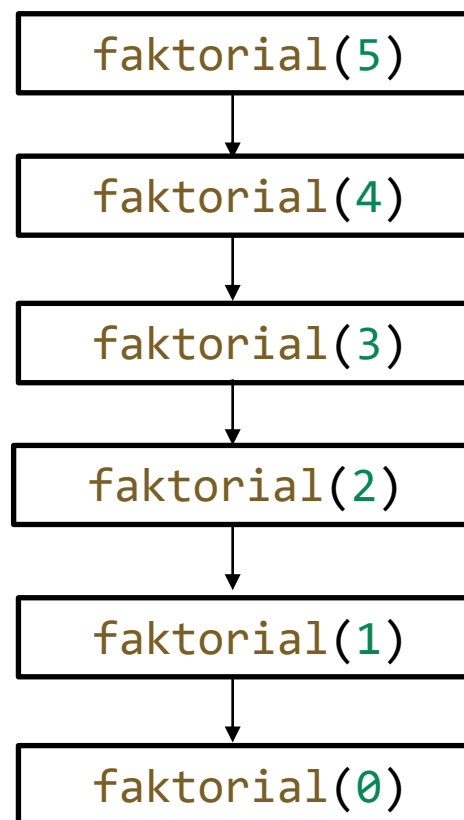
- Pokud bychom vyšli z tohoto předpisu, můžeme zapsat algoritmus takto:

```
def faktorial(n):  
    if(n==0):  
        return 1  
    else:  
        return n*faktorial(n-1)
```

Rekurze

- Pojem rekurze, v programování, označuje situaci, kdy funkce volá ve svém těle sebe sama.
- Rekurze obvykle umožňuje jednoduché řešení problémů, které je možné rozložit na menší podproblémy.
- Součástí rekurzivní funkce by měla být **limitní podmínka** určující, kdy se má vnořování zastavit.

```
def faktorial(n):  
    if(n==0):  
        return 1  
    else:  
        return n*faktorial(n-1)  
  
print(faktorial(5))
```


Chyba při rekurzi

- S rekurzí se pojí nový druh chyb:

```
print(faktorial(1000))
```

```
RecursionError: maximum recursion depth exceeded in comparison
```

- Logicky je sice program v pořádku, ale interpret Pythonu umožňuje pouze úroveň zanoření tisíc.
- Ve skutečnosti je tato hodnota o pár jednotek nižší, protože sám interpret pro svoji činnost nějakou úroveň potřebuje.
- Všimnete si, že volání funkce se záporným argumentem nyní nespadne do nekonečné smyčky, ale skončí chybou:

```
print(faktorial(-1))
```

```
RecursionError: maximum recursion depth exceeded in comparison
```
- Interpret nepozná, zda se jedná o nekonečnou smyčku a nebo o příliš náročný výpočet.

Příklad

- Algoritmus pro výpočet faktoriálu opravíme:

```
def faktorial(n):  
    if(n==0):  
        return 1  
    elif(n>=1):  
        return n*faktorial(n-1)
```

Typy rekurze

- **Lineární rekurze**

- nastává, pokud podprogram při vykonávání svého úkolu volá sama sebe pouze jednou,
- vytváří se takto lineární struktura postupně volaných podprogramů.

- **Stromová rekurze**

- nastává, pokud se funkce nebo procedura v rámci jednoho vykonání svého úkolu vyvolá vícekrát,
- strukturu volání je možné znázornit jako zakořeněný strom,
- pro dvě volání v jednom průchodu vzniká binární strom, pro tři ternární strom, atd.
- počet rekurzivních volání nemusí být konstantní, např. při rekurzivním procházení grafu voláme zpracování na všechny sousedy vrcholu, a těch je obecně různý počet.

Příklad - Fibonacciho posloupnost

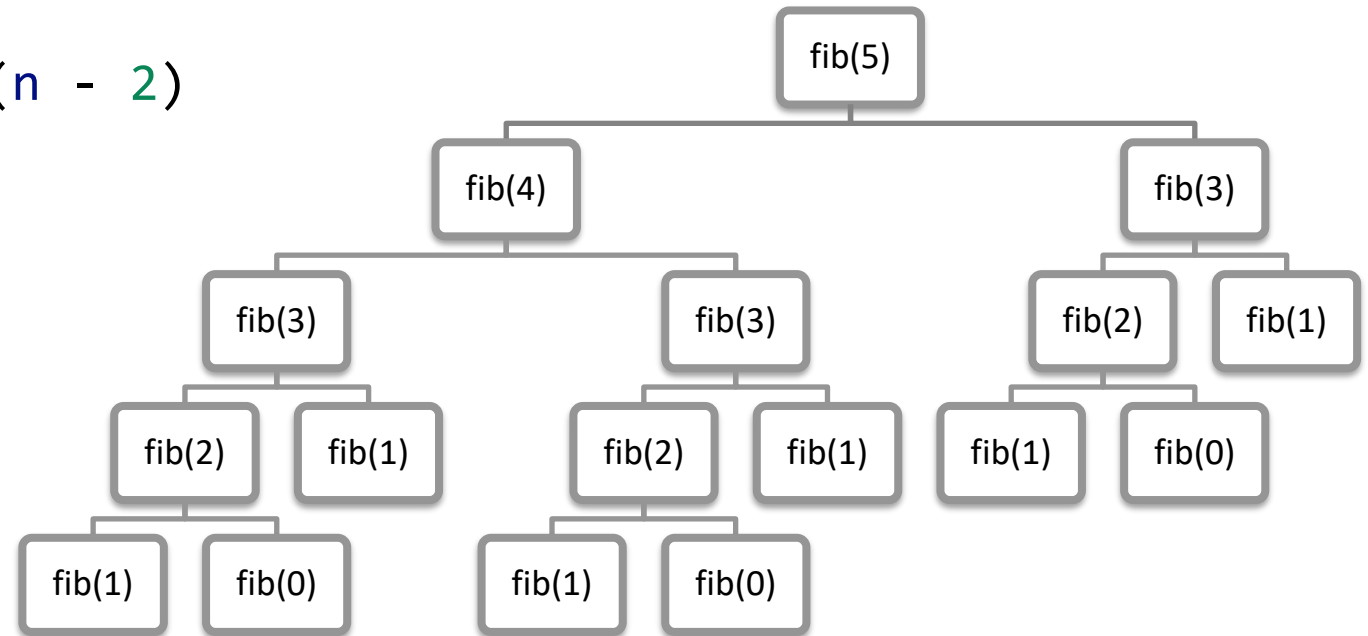
- Jako Fibonacciho posloupnost je v matematice označována nekonečná posloupnost přirozených čísel, začínající 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, ... (čísla nacházející se ve Fibonacciho posloupnosti jsou někdy nazývána Fibonacciho čísla), kde každé číslo je součtem dvou předchozích.
- Rekurzivní definice Fibonacciho posloupnosti tedy je:

$$F(n) = \begin{cases} 0, & \text{pro } n = 0; \\ 1, & \text{pro } n = 1; \\ F(n-1) + F(n-2) & \text{jinak.} \end{cases}$$

Příklad - Fibonacciho posloupnost


```
def fib(n):  
    if n <= 1:  
        return n  
    else:  
        return fib(n - 1) + fib(n - 2)
```


- Rekurzivní funkce jsou obvykle jednodušší a kratší než jejich iterativní protějšky.

```
def fib(n):  
    prvni_clen = 0  
    druhy_clen = 1  
    for i in range(0, n):  
        pomocna = prvni_clen  
        prvni_clen = druhy_clen  
        druhy_clen = pomocna + druhy_clen  
    return prvni_clen
```

Koncová rekurze

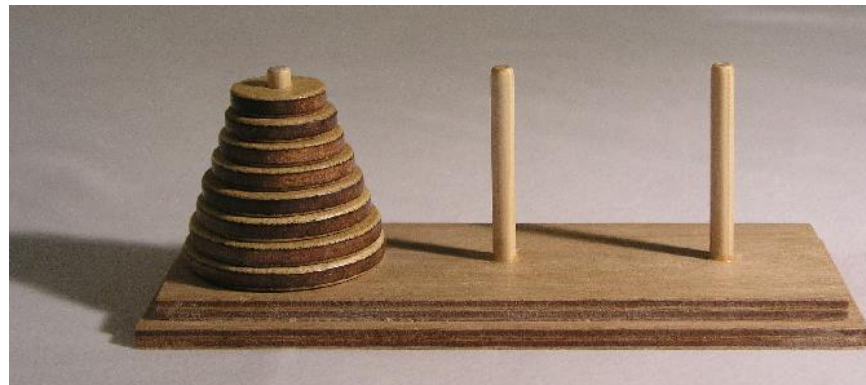
- Při koncové rekurzi je rekurzivní volání funkce posledním příkazem v těle funkce, je pouze jedno a výsledek rekurzivního volání je použit jako návratová hodnota funkce.
- V případě koncové rekurze obvykle není nutné udržovat všechna nedokončená rekurzivní volání => **výpočet se podstatně zrychlí.**

```
def fib(n, prvni_clen, druhy_clen):  
    if n <= 1:  
        return prvni_clen  
    else:  
        return fib(n - 1, druhy_clen, prvni_clen + druhy_clen)  
  
print(fib(55, 0, 1))
```


Příklad – Hanojské věže

- Hanojské věže
 - je matematický hlavolam, který vymyslel francouzský matematik Édouard Lucas v roce 1883.
 - Skládá se ze tří kolíků (věží).
 - Na začátku je na jednom z nich nasazeno několik kotoučů různých poloměrů, seřazených od největšího (vespod) po nejmenší (nahore).
 - Úkolem řešitele je přemístit všechny kotouče na druhou věž (třetí přitom využije jako pomocnou pro dočasné odkládání) podle následujících pravidel:
 - V jednom tahu lze přemístit jen jeden kotouč.
 - Jeden tah sestává z vzetí vrchního kotouče z některé věže a jeho položení na vrchol jiné věže.
 - Je zakázáno položit větší kotouč na menší.

Příklad – Hanojské věže

```
def hanoj(n, pocatecni, cilova, odkladaci):  
    if n>1:  
        hanoj(n-1, pocatecni, odkladaci, cilova)  
        print("Přesuneme kotouč z věže ", pocatecni, " na věž ",  
cilova)  
        if n>1:  
            hanoj(n-1, odkladaci, cilova, pocatecni)  
  
hanoj(5, 'A', 'B', 'C')
```

Úkol 1

- Lze napsat Euklidův algoritmus pro nalezení největšího společného dělitele rekurzivně?

```
def gcd (n, m):  
    while m != 0:  
        tmp = m  
        m = n % m  
        n = tmp  
    return n
```

Úkol 1


```
def gcd (n, m):  
    if m==0:  
        return n  
    else:  
        return gcd(m,n%m)
```

- Zadané kladné celé číslo n rozložte všemi různými způsoby na součet kladných celých sčítanců. Rozklady lišící se pouze pořadím sčítanců nepovažujeme za různé.
- Funkci napište rekurzivně.
- Příklad:

pro $n=6$ by rozklad měl vypadat takto:

[1, 1, 1, 1, 1, 1]

[2, 1, 1, 1, 1]

[2, 2, 1, 1]

[2, 2, 2]

[3, 1, 1, 1]

[3, 2, 1]

[3, 3]

[4, 1, 1]

[4, 2]

[5, 1]

[6]